SZEREPKÁRTYÁK · KR. E. 431 TAVASZA

Hellász 35 arca

Harmincöt kitalált, de forrásokhoz illesztett görög ember a peloponnészoszi háború kitörésének idején, 13 poliszból. Minden kártyán: életkor, nem, polisz, jogállás, foglalkozás, vagyon, valamint jogai és aktuális gondja.

Jogállás (színsáv)

Polgár · Polgárcsalád tagja · Szabad nem polgár · Helóta · Rabszolga

Vagyonskála

0–5 obolosz-jel: 0 = saját vagyona nincs, maga is tulajdon; 1 = napról napra él; 2 = szerény önállóság; 3 = biztos középréteg; 4 = tehetős; 5 = a polisz leggazdagabbjai. Viszonyítás: Athénban egy szakmunkás napi bére kb. 1 drachma, 1 talentum = 6000 drachma, egy rabszolga ára 150–200 drachma.

Forráskritikai megjegyzés

A nők, rabszolgák és helóták életéről szinte csak felső rétegbeli férfi szerzők írtak. Ezeknél a kártyáknál a részletek valószínűsítések; érdemes megbeszélni, honnan tudjuk, amit tudunk.

Oldalanként 4 kártya; a szaggatott vonal mentén vágható.

POLGÁR — ATHÉN

Kallisztratosz

„a legszebb sereg”

KOR, NEM	52 éves férfi
JOGÁLLÁS	pentakosziomedimnosz (legfelső vagyonosztály)
FOGLALKOZÁS	földbirtokos, triérarkhosz
VAGYON	●●●●● kb. 15 talentum: olajfaligetek Attikában, laureioni bányabérlet, 40 rabszolga

Évente saját költségén szerel fel egy hadihajót (triérarkhia, kb. 1 talentum). A népgyűlésen arisztokratikus modora miatt sokan gyanakodnak rá.

JOGAI

Szavaz, minden tisztségre választható, sztratégosz is lehet.

GONDJA

Ha Spárta betör Attikába, a birtokait felégetik; a falak mögé kell költöztetnie a háztartását.

POLGÁRCSALÁD TAGJA — ATHÉN

Arkhesztraté

„a sereg vezetője”

KOR, NEM	34 éves nő
JOGÁLLÁS	athéni polgár felesége
FOGLALKOZÁS	háztartásvezető (oikosz úrnője)
VAGYON	●●●●○ 3000 drachma hozomány, de azt a férje (kíriosza) kezeli

Irányítja a rabszolganőket, a szövést, a raktárt és a gyerekek nevelését. Nyilvánosan főleg vallási ünnepeken jelenik meg.

JOGAI

Polgár anyaként fia polgárjogának feltétele; papnői tisztséget viselhet, vagyonnal önállóan nem rendelkezik.

GONDJA

Ha a férje meghal a háborúban, hozománya visszaszáll az apai családra, ő pedig új kíriosz alá kerül.

POLGÁR — ATHÉN

Lükón

„farkaskölyök”

KOR, NEM	41 éves férfi
JOGÁLLÁS	thész (legalsó vagyonosztály)
FOGLALKOZÁS	evezős a flottában, a Pireuszban rakodó
VAGYON	●○○○○ föld nincs; napi 3 obolosz–1 drachma, szolgálat idején zsold

A flotta motorja: evezőpadon ül, és ő tölti meg a népgyűlést. Periklész politikájának hűséges híve.

JOGAI

Szavaz, esküdtbíró lehet (napi 2 obolosz), sorsolással tisztséget kaphat.

GONDJA

Ha a hajó nem fut ki, nincs keresete; a zsúfolt városban fél a járványtól.

RABSZOLGA — ATHÉN (LAUREION)

Manész

phrüg rabszolganév

KOR, NEM	28 éves férfi
JOGÁLLÁS	bányarabszolga
FOGLALKOZÁS	ezüstbányász
VAGYON	○○○○○ semmi; egy bérlő tulajdona, aki napi 1 oboloszért bérbe adja

Szűk tárnákban, mécses fényénél vájja az ércet. Társai között frígek, thrákok, paphlagónok vannak; görögül alig beszél.

JOGAI

Jogi személy nincs; megölése tiltott, de bántalmazása gyakorlatilag büntetlen.

GONDJA

A tárnák beomlása és a por. Ha az ellenség közel ér, talán megszökhet.

RABSZOLGA — ATHÉN

Thraitta

„thrák nő”

KOR, NEM	19 éves nő
JOGÁLLÁS	házi rabszolganő
FOGLALKOZÁS	dajka
VAGYON	○○○○○ semmi; vételára kb. 180 drachma volt

Kalózok rabolták el gyerekként egy thrák faluból. Most egy polgárcsalád kisfiát szoptatja és dajkálja; a gyerek őt szereti legjobban.

JOGAI

Nincs; tanúvallomását a bíróság csak kínvallatás alatt fogadja el.

GONDJA

Hogy a gyerek elválasztása után eladják.

SZABAD NEM POLGÁR — ATHÉN (PIREUSZ)

Ksenarkhosz

„az idegenek vezére”

KOR, NEM	47 éves férfi
JOGÁLLÁS	metoikosz Milétoszból
FOGLALKOZÁS	pajzskészítő műhely tulajdonosa
VAGYON	●●●●○ kb. 6 talentum; műhely 30 rabszolgával, saját ház nincs (földet nem birtokolhat)

Harminc éve él Athénban, a háborús megrendelések gazdaggá teszik. Szókratész barátai néha nála vacsoráznak.

JOGAI

Nem szavaz, földet nem vehet; évi 12 drachma metoikion-adót fizet, hoplitaként szolgál, kell egy athéni pártfogó (prosztatész).

GONDJA

Hogy egy irigy szükophantész feljelentse; polgárjogot sosem kaphat.

SZABAD NEM POLGÁR — ATHÉN

Glükera

„édes”

KOR, NEM	26 éves nő
JOGÁLLÁS	metoikosz Korinthoszból
FOGLALKOZÁS	hetaira (művelt társalgónő)
VAGYON	●●●○○ ékszerek, saját bérelt ház, két szolgálólány

Lakomákon zenél, vitázik, verset idéz; több tudást szerzett, mint a legtöbb polgárfeleség. Megélhetése férfi pártfogókon múlik.

JOGAI

Évi 6 drachma metoikion-adót fizet; házasságra polgárral nem léphet, gyerekei nem lehetnek polgárok.

GONDJA

Hogy idősebb korára elfogynak a pártfogók.

POLGÁR — ATHÉN (KERAMEIKOSZ)

Phaidimosz

„ragyogó”

KOR, NEM	38 éves férfi
JOGÁLLÁS	zeugitész (hoplita vagyonosztály)
FOGLALKOZÁS	fazekasmester, vörösalakos vázák
VAGYON	●●○○○ műhely, égetőkemence, két rabszolga segéd, kis földdarab

A Kerameikosz negyedben dolgozik, vázáit Etruriáig szállítják. Szívesen fest jeleneteket a hétköznapi életből.

JOGAI

Szavaz, hoplitaként szolgál, saját fegyverzetét maga veszi.

GONDJA

A korinthoszi piacok elvesztése és az, hogy hadba kell vonulnia.

POLGÁR — ATHÉN

Démokharész

„a nép öröme”

KOR, NEM	18 éves férfi
JOGÁLLÁS	frissen bejegyzett polgár
FOGLALKOZÁS	határőr (peripolosz) szolgálatban
VAGYON	●●●○○ apja közepes birtokának várományosa

Most vették fel démosza listájára; két évig Attika erődeiben őrködik. Szofisták előadásaira jár, és vitatkozik az apjával.

JOGAI

Szavazhat a népgyűlésen; tisztséget csak 30 évesen viselhet.

GONDJA

Bizonyítani akar az első csatában.

POLGÁRCSALÁD TAGJA — ATHÉN

Kleioboulé

„a híres tanácsú”

KOR, NEM	63 éves nő
JOGÁLLÁS	előkelő nemzetség (Eteobutadák) leánya
FOGLALKOZÁS	Athéné Poliasz papnője
VAGYON	●●●●○ családi birtok, papi járandóságok az áldozatokból

Az Akropolisz legfontosabb kultuszát vezeti, a Panathénaia-ünnep egyik főszereplője. Tekintélye a politikusoknál is nagy.

JOGAI

Politikai joga nincs, de vallási tekintélye révén a polisz egyik legbefolyásosabb nője.

GONDJA

Hogy az isteni jelek rosszat sejtetnek a háborúhoz.

POLGÁRCSALÁD TAGJA — ATHÉN

Phanosztraté

„a fényes sereg”

KOR, NEM	55 éves nő
JOGÁLLÁS	polgárnő, özvegy
FOGLALKOZÁS	bába és gyógyfüves asszony
VAGYON	●○○○○ kis ház, a szülések után kapott ajándékok

Szinte minden szomszédos ház gyerekét ő segítette világra. Fiával él, akinek szűkös a keresete.

JOGAI

Politikai joga nincs; özvegyként fia a kíriosza.

GONDJA

Az ostrom alatt összezsúfolódott városban egyre több beteg.

RABSZOLGA — ATHÉN

Ariapeithész

szkíta név

KOR, NEM	30 éves férfi
JOGÁLLÁS	közrabszolga (démosziosz)
FOGLALKOZÁS	szkíta íjász, rendfenntartó
VAGYON	○○○○○ saját vagyona nincs; a polisz ellátja

A népgyűlésen ő tereli a polgárokat, a piacon rendet tart. Görögjén nevetnek a komédiákban.

JOGAI

Rabszolga, de a polisz tulajdona; nagyobb önállósága van, mint a házi rabszolgáknak.

GONDJA

Hogy a polgárok megvetik, miközben neki kell fegyelmeznie őket.

POLGÁRCSALÁD TAGJA — ATHÉN

Mürrhiné

„mirtusz”

KOR, NEM	44 éves nő
JOGÁLLÁS	szegény polgárnő
FOGLALKOZÁS	kenyérárus az agorán
VAGYON	●○○○○ egy kemence és a napi bevétel, néhány obolosz

Hajnalban süt, napközben az agorán árul és vitatkozik a vevőkkel. A szegény polgárnőknek nincs módjuk otthon maradni.

JOGAI

Politikai joga nincs; árusként a piacfelügyelők alá tartozik.

GONDJA

Ha a gabonahajók nem érkeznek, drága a liszt.

POLGÁRCSALÁD TAGJA — ATHÉN

Pamphilosz

„mindenki kedvence”

KOR, NEM	11 éves férfi
JOGÁLLÁS	polgár fia
FOGLALKOZÁS	iskolás
VAGYON	●●●○○ apja műhelytulajdonos

Reggel a grammatisztésznél betűt vet, majd lantot tanul és a palaisztrában birkózik. Homéroszból hosszú részeket tud fejből.

JOGAI

Kiskorú; 18 évesen lehet polgár, ha mindkét szülője athéni.

GONDJA

Hogy a paidagógosza mindent elmond az apjának.

RABSZOLGA — ATHÉN

Szürosz

„a szír”

KOR, NEM	61 éves férfi
JOGÁLLÁS	házi rabszolga
FOGLALKOZÁS	paidagógosz (gyermekkísérő)
VAGYON	○○○○○ némi megtakarítás (peculium), amiből szabadulását remélné

Harminc éve szolgálja a családot, most Pamphiloszt kíséri iskolába és vigyáz az erkölcseire.

JOGAI

Nincs; felszabadítása gazdája döntésén múlik.

GONDJA

Hogy öregen eladják vagy kiteszik.

POLGÁR — SPÁRTA

Damatriosz

„Démétérhez tartozó”

KOR, NEM	35 éves férfi
JOGÁLLÁS	spártiáta (homoiosz, „egyenlő”)
FOGLALKOZÁS	hoplita, katona
VAGYON	●●●○○ állami földtelek (klérosz) helótákkal; pénzt nem használ, csak vaspénzt

Hétéves korától katonai nevelésben élt; ma is közös étkezésre (szüszszitia) jár. Kereskedni és kézművességet űzni tilos neki.

JOGAI

Részt vesz a népgyűlésen (apella), 60 éves kor után a gerusziába választható.

GONDJA

Ha nem tudja befizetni a havi gabona-hozzájárulást a közös étkezéshez, elveszti polgárjogát.

POLGÁRCSALÁD TAGJA — SPÁRTA

Deinikha

„rettentő győzelem”

KOR, NEM	39 éves nő
JOGÁLLÁS	spártiáta nő
FOGLALKOZÁS	birtokkezelő, anya
VAGYON	●●●●○ örökölt földek; a spártai nők birtokolhatnak földet

Míg férje táborban van, ő irányítja a helótákat és a gazdaságot. Lányát versenyfutásra edzi.

JOGAI

Politikai joga nincs, de gazdasági önállósága nagyobb, mint az athéni nőké.

GONDJA

Hogy fia nem állja ki az agógét, vagy pajzs nélkül tér haza.

POLGÁRCSALÁD TAGJA — SPÁRTA

Antiokhosz

„a kitartó”

KOR, NEM	13 éves férfi
JOGÁLLÁS	spártiáta fiú
FOGLALKOZÁS	agógé-növendék
VAGYON	●●●○○ családi klérosz várományosa

Mezítláb jár, egy köpenyt kap egy évre, nádágyon alszik. A túléléshez lopnia kell; ha rajtakapják, megverik.

JOGAI

Még nem polgár; 30 évesen lesz teljes jogú.

GONDJA

Az éhség és az idősebb fiúk fegyelmezése.

HELÓTA — MESSZÉNIA

Kallón

„szépség”

KOR, NEM	33 éves férfi
JOGÁLLÁS	helóta (állami tulajdonú földművelő)
FOGLALKOZÁS	földműves egy spártai kléroszon
VAGYON	●○○○○ kunyhó, néhány eszköz; a termés jelentős részét be kell szolgáltatnia

Nagyapja részt vett a Kr. e. 464-es messzéniai felkelésben. Titokban a régi szabadságról mesélnek egymásnak.

JOGAI

Nem adható el külföldre, de bármikor megölhetik: az ephoroszok évente hadat üzennek a helótáknak.

GONDJA

A krüpteia: fiatal spártaiak éjjel a túl erős vagy gyanús helótákra vadásznak.

HELÓTA — LAKÓNIA

Melitta

„méhecske”

KOR, NEM	25 éves nő
JOGÁLLÁS	helóta
FOGLALKOZÁS	földműves és szövő
VAGYON	○○○○○ semmi, ami az övé lenne

Gazdasszonya házában is szolgál. Gyermekei is helóták lesznek.

JOGAI

Nincs; családja együtt maradhat, amíg a spártaiak úgy akarják.

GONDJA

Hogy a férjét elviszik a hadsereggel teherhordónak.

SZABAD NEM POLGÁR — GÜTHEION (LAKÓNIA)

Timokratész

„a tisztelet ereje”

KOR, NEM	50 éves férfi
JOGÁLLÁS	perioikosz (körüllakó)
FOGLALKOZÁS	bronzműves, fegyverkovács és kereskedő
VAGYON	●●●○○ saját műhely és ház, pénzt használhat

Ő kovácsolja a spártai sereg lándzsahegyeit. A spártaiak helyett ő kereskedik.

JOGAI

Szabad, saját közössége ügyeit intézi, hoplitaként szolgál; spártai politikai joga nincs.

GONDJA

Hogy a háborúban a tengerparti települését az athéni flotta feldúlja.

POLGÁR — KORINTHOSZ

Ariszteasz

„a legjobb”

KOR, NEM	45 éves férfi
JOGÁLLÁS	polgár (oligarchikus vezetőréteg)
FOGLALKOZÁS	hajótulajdonos kereskedő (naukléros)
VAGYON	●●●●○ 3 kereskedőhajó, raktár a Lekhaion kikötőben

Korinthosz két tenger közti helyzetéből gazdagodott meg. Ő sürgeti a legjobban Spártát a háborúra.

JOGAI

Szavaz, a tanácsba választható; az oligarchia a vagyonosoknak kedvez.

GONDJA

Az athéni flotta elzárja a nyugati kereskedelmi utakat.

POLGÁR — KORINTHOSZ

Lüsziasz

„a megszabadító”

KOR, NEM	29 éves férfi
JOGÁLLÁS	szegény polgár
FOGLALKOZÁS	hajóvontató a diolkoszon
VAGYON	●○○○○ napszám, egy bérelt szoba

Csapatával hajókat húz át a földszoroson, kőpályán. Kevés beleszólása van a politikába.

JOGAI

Polgár, de a vagyoni cenzus miatt a fontos tisztségekből kizárt.

GONDJA

Ha a kereskedelem leáll, munka nélkül marad.

POLGÁR — THÉBAI

Leontiszkosz

„oroszlánkölyök”

KOR, NEM	57 éves férfi
JOGÁLLÁS	polgár (boiótiai vezetőréteg)
FOGLALKOZÁS	lótenyésztő földbirtokos, boiótarkhész
VAGYON	●●●●○ nagy birtok, lovasszolgálatra elegendő vagyon

A Boiótiai Szövetség egyik vezetője. Gyűlöli Athént, és Plataia elfoglalását tervezi.

JOGAI

A thébai oligarchiában csak a vagyonosok politizálnak; ő közéjük tartozik.

GONDJA

Hogy Plataia athéni szövetségben marad, és a háta mögött ellenség áll.

POLGÁRCSALÁD TAGJA — THÉBAI

Iszmenodóra

„Iszménosz ajándéka”

KOR, NEM	72 éves nő
JOGÁLLÁS	polgárnő, özvegy
FOGLALKOZÁS	unokák nevelője, szövőmester
VAGYON	●●○○○ fia gazdaságában él

Egyik fia Kr. e. 447-ben a koróneiai csatában esett el, amikor Boiótia lerázta az athéni uralmat. Régi dalokat tanít az unokáinak.

JOGAI

Politikai joga nincs; a családban nagy a tekintélye.

GONDJA

Hogy unokái is elesnek az új háborúban.

POLGÁR — KÓSZ

Mnészitheosz

„istenre emlékező”

KOR, NEM	46 éves férfi
JOGÁLLÁS	polgár (szövetséges sziget)
FOGLALKOZÁS	orvos, az Aszklépiadész-iskola tagja
VAGYON	●●●○○ kis birtok, honoráriumok; városoktól közorvosi fizetés

Vándororvosként jár városról városra; betegeinél a lázgörbét és a vizeletet figyeli, nem az isteni jeleket.

JOGAI

Kószon polgár; máshol idegen, de orvosként megbecsült.

GONDJA

Mit kezdjen egy ismeretlen, gyorsan terjedő lázzal?

POLGÁRCSALÁD TAGJA — MILÉTOSZ

Hégésziboulé

„a tanácsban vezető”

KOR, NEM	30 éves nő
JOGÁLLÁS	polgárnő
FOGLALKOZÁS	háztartási gyapjúszövő műhely irányítója
VAGYON	●●●○○ férje vagyona; a milétoszi gyapjú híres

Hat rabszolganő munkáját szervezi; a finom milétoszi köpenyeket a férje adja el.

JOGAI

Politikai joga nincs; a műhelyt csak a férje nevében vezetheti.

GONDJA

Az Athénnak fizetett szövetségi adó (phorosz) emelkedése.

POLGÁR — SZÜRAKUSZAI

Mikón

„a kicsi”

KOR, NEM	43 éves férfi
JOGÁLLÁS	polgár (demokrácia Kr. e. 466 óta)
FOGLALKOZÁS	tonhalhalász és halárus
VAGYON	●●○○○ egy csónak, hálók, standja a piacon

Nagyhangú népgyűlési szónok. Gyanakszik az athéniakra, akik szerinte Szicíliára fenik a fogukat.

JOGAI

Szavaz a szürakuszai népgyűlésen.

GONDJA

Ha háború lesz, a flottába sorozzák.

SZABAD NEM POLGÁR — SZÜRAKUSZAI VIDÉKE

Morgész

szikel őslakos név

KOR, NEM	24 éves férfi
JOGÁLLÁS	szikel (nem görög őslakos)
FOGLALKOZÁS	napszámos és pásztor
VAGYON	●○○○○ néhány kecske

Népe a görögök érkezése előtt birtokolta a földet. A görögök között félig idegen.

JOGAI

Szabad, de a görög poliszban semmilyen politikai joga nincs.

GONDJA

Hogy egyre kevesebb a legelő, mert a görög birtokok terjeszkednek.

POLGÁR — ARGOSZ

Arisztandrosz

„a legjobb férfi”

KOR, NEM	36 éves férfi
JOGÁLLÁS	polgár (demokrácia)
FOGLALKOZÁS	bronzszobrász
VAGYON	●●●○○ műhely, megrendelések szentélyektől

Polükleitosz körének tanítványa: arányokat számol, és atlétaszobrokat önt. Argosz semleges, ő ebből hasznot húz.

JOGAI

Szavaz az argoszi demokráciában.

GONDJA

Argosz semlegessége meddig tart?

POLGÁR — AIGINA (MENEKÜLT)

Theogenész

„istentől született”

KOR, NEM	58 éves férfi
JOGÁLLÁS	aiginai polgár, elüldözött
FOGLALKOZÁS	volt kereskedő
VAGYON	●●○○○ elvesztette házát és hajóit; Thüreában kapott földet

Kr. e. 431-ben az athéniak kiűzték Aigina lakóit a szigetről; a spártaiak Thüreában telepítették le őket.

JOGAI

Elvileg polgár, de polisza nem létezik többé a szigeten.

GONDJA

Hogy visszatérhet-e valaha.

POLGÁR — MEGARA

Diokleidász

„Zeusz dicsőségének sarja”

KOR, NEM	40 éves férfi
JOGÁLLÁS	polgár
FOGLALKOZÁS	gyapjúköpeny-készítő
VAGYON	●○○○○ tönkrement műhely

A megarai határozat kizárta a megaraiakat az athéni piacokról és kikötőkből; a vevői elmaradtak.

JOGAI

Polgár Megarában, Athén piacain viszont nem árulhat.

GONDJA

Éhezik a családja; Spártától vár segítséget.

POLGÁRCSALÁD TAGJA — DELPHOI

Mnasziszténé

„emlékező”

KOR, NEM	50 éves nő
JOGÁLLÁS	delphoi polgárnő
FOGLALKOZÁS	Püthia, Apollón jósnője
VAGYON	●●○○○ a szentély ellátja; egyszerű földműves családból jött

Évente kilenc hónapig, a hónapok hetedik napján jósol. Spárta azt kérdezte tőle: háborúzzon-e Athénnal.

JOGAI

Politikai joga nincs, szava mégis az egész görög világban súlyos.

GONDJA

Hogy a papok hogyan fogalmazzák meg a szavait.

POLGÁR — ÉLISZ

Ksenodikosz

„aki az idegeneknek igazságot tesz”

KOR, NEM	48 éves férfi
JOGÁLLÁS	éliszi polgár
FOGLALKOZÁS	hellanodikész (olümpiai versenybíró)
VAGYON	●●●●○ birtokos család, bíbor bírói ruha

Tíz hónapig készíti fel a versenyzőket; büntetést szab ki, és ő koronázza a győzteseket.

JOGAI

Polgár Éliszben; tekintélye minden görögre kiterjed az olümpiai béke idején.

GONDJA

Hogy a háborúzó poliszok megsértik az ünnepi fegyverszünetet.

POLGÁR — MASSZALIA

Kleandrosz

„a híres férfi”

KOR, NEM	33 éves férfi
JOGÁLLÁS	polgár (oligarchia, 600 tagú tanács)
FOGLALKOZÁS	bor- és ónkereskedő
VAGYON	●●●●○ raktárak, hajó, kapcsolatok a Rhodanosz menti kelta törzsekkel

Görög bort ad a keltáknak brit szigeti ónért. Felesége kelta főnök lánya.

JOGAI

Masszaliában szavaz; a tanácsba csak öröklött vagyonnal kerülhet.

GONDJA

A távoli háború kevéssé érinti, de a kalózok igen.